

Asia: VN/19529/2022

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta annetun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Varsinais-Suomen Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän (VSSHP) lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta. Kuntayhtymä kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto esitysluonnoksesta.

VSSHP haluaa kiinnittää huomiota erityisesti Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin lausuntoon (11.8.2022), jossa ansiokkaasti nostetaan esiin käsillä olevaan hallituksen esitysluonnokseen liittyviä ongelmia. Samoja teemoja toistetaan Pirkanmaan sairaanhoitopiirin lausunnossa. Problematiikka ei koske pelkästään lääketieteellistä tutkimusta vaan toisiolain (Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä, 552/2019) soveltamisessa on haasteita laajalti koko terveystieteellisen tutkimuksen yhteisössä.

Nyt valtion taloudelliselle tutkimuskeskukselle esitetyt erioikeudet alleviivaavat konkreettisella tavalla toisiolakiin ja sen käytännön soveltamiseen liittyviä haasteita, ja se on käytännön esimerkki siitä, että toisiolaki ei nykytilanteessa toimi toivotulla tavalla. Nyt esillä olevalla ratkaisuehdotuksella pyritään paikkaamaan tilanne yhden, lainsäätäjää itseään lähellä olevan tutkimusorganisaation osalta. Onkin syytä kysyä, onko nyt esitetty toimintamalli toimiva, vai tulisiko päämäärään pyrkiä tietolupaviranomaisen oikeasuhtaisella resursoinnilla ja toisiolain muuttamisella.

Esitysluonnoksessa on otettu kantaa resurssikysymyksiin myös rekisterinpitäjien näkökulmasta, ja tältä osin todetaan, että ”tiedonsaantioikeuden maksuttomuus ei juurikaan vaikuttaisi muille viranomaisille aiheutuviin kustannuksiin”. Ainakaan sairaanhoitopiirien kannalta arvio ei osu oikeaan, ja esitys toteutuessaan on omiaan syömään jo valmiiksi niukkoja resursseja.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on saada valtion taloudelliselle tutkimuskeskukselle muiden tutkimusorganisaatioiden oikeuksista poikkeavat tiedonsaantioikeudet. Tarvetta perustellaan nopeatempoisen poliittisen päätöksenteon tukemisella. Esityksessä sivuutetaan kokonaan se, että vastaavaa tarvetta voi olla myös alueellisella tasolla päätettäessä esimerkiksi epidemiatilanteen vaatimista rajoitustoimista tai hoitomuodoista. Alueellisen päätöksenteon merkitys korostuu jatkossa entisestään siirryttäessä valtakunnallisen tason päätöksistä alueelliseen harkintaan (ks. esim. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/koronaministerityoryhman-kokouksessa-aiheina-ajankohtainen-tautitilanne-ja-syksyyn-varautuminen>).

Käsillä olevan lausunnon kirjoittamisajankohtana sairaanhoitopiireistä esitysluonnoksesta ovat ehtineet lausua Pohjois-Savo ja Pirkanmaa. Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän lausunnon yhteenveto yhdessä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kannanoton kanssa kiteyttävät hyvin sairaanhoitopiirien näkökulman käsillä olevaan esitysluonnokseen. Jatkovalmistelussa on syytä huolella pohtia, onko tiedeyhteisön yhdenvertaisen kohtelun kannalta nyt valittu tie oikea, vai tuleeko toisilain soveltamiseen liittyvät haasteet ratkaista muilla keinoilla. Resurssien riittävyys ja oikea kohdentaminen ovat avainasemassa sekä tietolupaviranomaisen että rekisterinpitäjien kohdalla. Myös keskustelu toisilain sisällöstä ja tietoturvallisten käyttöympäristöjen vaatimuksista on edelleen ajankohtainen.

Edelman Tom
Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä